

Forskningspolitiskt nyhetsbrev från Nationella sekretariatet för genusforskning
med perspektiv på genus och forskningspolitik

Små forskningsmiljöer måste granskas kritiskt menar rektor i Uppsala

Med anledning av att sociologiprofessor Eva Lundgrens forskning har granskats framhåller Bo Sundkvist (bilden), rektor för Uppsala universitet, att många nya forskningsområden ofta inte är tillräckligt stora eller etablerade vad gäller intern eller extern kontroll som äldre, väletablerade forskningsmiljöer. Men hur stor måste en forskarmiljö vara och när är den för liten för att säkra god kvalitet?

– En forskningsmiljö bör vara så stor att det ryms ett seminarium med olika riktningar, där man tvingas ventilerare resultaten, även bland kritiker. Det menar Jörgen Hermansson, professor i statsvetenskap vid Uppsala universitet.

Eva Lundgren anser själv att det generellt sett är andra parametrar än storleken som avgör en forskningsmiljöes kvalitet.

SIDAN 2

Popova ser inte mångfalden

När Susanna Popova granskar genusforskningen ser hon en homogen och okritisk grupp forskare som flyter medströms. Vi som befinner oss i detta forskningsfält ser något helt annat. Det skriver genusforskarna Siv Fahlgren och Britt-Marie Thurén i ett svar på Susanna Popovas granskning av svensk genusforskning. **SIDAN 6**

Genusforskning viktigt verktyg

Genusforskningens roll som synliggörare av förtryck och de strukturer i samhället som verkar hindrande är ett viktigt verktyg i arbetet för alla människors lika värde oavsett kön. Det menar den socialdemokratiska riksdagsledamoten Ronny Olander i en debattartikel. **SIDAN 7**

Satsning på forskning om mäns våld

I år presenterar regeringen satsningar som väntas ge mer pengar till forskning om mäns våld mot kvinnor. Men det är ännu oklart hur forskningen ska organiseras och om den senaste tidens debatt påverkar satsningen.

Den ena satsningen består av en ombildning av Rikskvinnocentrum i Uppsala. Den andra satsningen kommer i jämställdhetspropositionen i vår. Bakom presentationen finns både den jämställdhetspolitiska utredningen och utredningen *Slag i luften* som följde upp myndigheternas arbete med mäns våld mot kvinnor och barn.

– Jag är inte avundsjuk på dem som ska utforma propositionen, för det är en i många stycken motsägelsefull bild som framträder om man måste ta hänsyn till båda dessa betänkanden, säger utredaren Åsa Eldén. **SIDAN 4**

Foto: Staffan Claesson

Att mejsla ut genus- forskningen

Det sprids två helt motsatta bilder av genusforskning för närvarande. Antingen betraktas genusforskningen som sammanhållen av bestämda gemensamma begrepp eller så betraktas den som fördelad på olika forskningsfält. Om vi tar bort mediebildernas övertoner är kanske bägge bilderna riktiga. Det beror ju på dels hur genusforskningen avgränsas, dels vilken process i ämnesutvecklingen vi intresserar oss för.

Om vi bara räknar den så kallade feministiska forskningen som ser könsrelationen som en konflikt mellan kvinnor och män så framträder en relativt likriktad teoretisk diskurs. Men om vi zoomar in hela forskningsfältet så framträder också exempelvis queerforskningen, mansforskningen och jämställdhetsforskningen. Med en avgränsning av genusforskningsfältet i dess bredd framträder olika teoretiska diskurser.

Om vi betraktar processen att skapa en ny ämnesdisciplin blir fokus i stället forskningsfältets ansträngning att hålla ihop. Vissa ämnesinriktningar blir mer framträdande än andra. Mångfald är i sammanhanget inget säljande argument. För att forskningsråd, universitetsinstitutioner och politiker ska uppfatta forskningen som trovärdig krävs en tydlig forskningsprofil med entydig självbild.

I Genusperspektiv sätter vi sökarmen på alla processer som medverkar till utmejslingen av ett forskningsfält.

Anne-Marie Morhed
Föreståndare för Nationella sekretariatet för genusforskning

Forskningsmiljöer för små enligt kritiker

Av Inga-Bodil Hermansson

Nya, mindre forskningsområden, särskilt mång- och tvärvetenskapliga, är extra beroende av kritisk granskning för att utvecklas väl, samtidigt som de är svåra att kvalitetskontrollera. Det anser Bo Sundqvist, rektor för Uppsala universitet.

Med anledning av att sociologiprofessor Eva Lundgrens forskning har granskats framhåller Bo Sundqvist i en skrivelse att många nya forskningsområden ofta inte är tillräckligt stora eller etablerade vad gäller intern eller extern kontroll som äldre, väletablerade forskningsmiljöer. Men hur stor måste en forskarmiljö vara och när är den för liten för att säkra god kvalitet?

Normen för vetenskapligt arbete, med en fri, offentlig, kritisk granskning av allt som hävdas med vetenskapliga anspråk kräver, påpekar Bo Sundqvist, att varje individ ställer sig bakom den. Det hänger inte bara på gruppens storlek eller organisation.

– Det är viktigt att få tid att utveckla sina teorier i lugn och ro utan att alltid behöva förklara varför man finns,

men det är också viktigt att klara diskussionen om forskningen. Man kan få snabba resultat genom att arbeta ostört, och kan säkert göra bra saker när allt fungerar. Men vi är beroende av kritik och de flesta konstruktiva personer utvecklas bäst i dialog med andra.

Konflikt ledde till förflyttning

På grund av en konflikt på sociologiska institutionen bad Eva Lundgren, professor i sociologi vid Uppsala universitet, rektorn om förflyttning. Efter ett antal försök att finna en lösning blev hon tilldelad en egen avdelning på samhällsvetenskapliga fakulteten i Uppsala, tillsammans med några av sina tidigare doktorander. Denna åtgärd har kritiserats, främst av Jörgen Hermansson, professor i statsvetenskap vid Uppsala universitet.

– En forskningsmiljö bör vara så stor att det ryms ett seminarium med olika riktningar, där man tvingas ventilera resultaten, även bland kritiker. Det är klart att man bör få jobba ihop med sådana som delar vissa idéer. Men universitetet brister totalt som arbetsgivare

Foto: Tommy Westberg

Bo Sundqvist ser faror med allt för små forskningsmiljöer.

Foto: Magnus Westerborn

Storleken på forskningsmiljön är inte någon garanti för kvaliteten på forskningen, menar Anna Jonasdottir.

Med anledning av granskningen av professor Eva Lundgrens forskning vid Uppsala universitet förs en diskussion om små forskningsmiljöer ger sämre kvalitet i forskningen.

om man placerar folk så att de får sköta sitt eget, säger Jörgen Hermansson.

Bo Sundqvist instämmer i hans kritik, och menar att Eva Lundgrens forskning behöver en större och mer krävande miljö. Men ansvaret, menar Bo Sundqvist, ligger även på fakulteten.

– Det är ett delat ansvar, men jag har svårt att förstå att vi inte klarade av det när det var aktuellt. Vi anstränger oss nu för att ordna upp situationen.

Storleken avgör inte kvalitet

Eva Lundgren har sett avdelningen som en temporär nödlösning och ser fram mot en omorganisation, men hon anser att det generellt sett är andra parametrar

än storleken som avgör en forskningsmiljöes kvalitet.

Med erfarenhet av att bygga större forskarmiljöer, inom teologiska och sociologiska institutionerna i Uppsala, anser hon att växtkraften främst berodde på deltagarnas engagemang, intresse och kompetens.

– En viktig förutsättning var också att deltagarna var pålästa inför seminarier och gav varandra konstruktiv och kompetent kritik. Storleken var inget kriterium utan snarare ett resultat av den livliga och kreativa miljö som växte fram, säger Eva Lundgren.

Är det då alltid positivt att vara en del av en större avdelning? Vad betyder det i så fall att centrumbildningar bryter sig loss och bildar egna, mindre miljöer?

– I vissa avseenden och för vissa forskare kan det vara perfekt att jobba i centrumbildningar, medan det för andra kan vara ett större problem, säger Jörgen Hermansson.

Intressekonflikter som uppstår för att etablerade institutioner inte förnyar eller utvecklar forskningsfältet är en anledning till att det bildas nya centra. Enligt Jörgen Hermansson finns ingen enkel formel för förnyelse. Men han anser att mycket talar för att det oftast är bättre att ändra organisationen utan att ändra på administrationen.

– Det går åt otroligt mycket energi för forskarna att bygga nya avdelningar. Problemet för alla tvärvetenskapliga discipliner är att det måste vara personer som verkligen kan sina ämnen som skapar nya centrumbildningar. Risken är emellertid att det också lockar de som inte platsar på sina egna institutioner. Entreprenörer som vill ha egna avdelningar kanske inte alltid är bra för forskningen.

Institut stärker genusforskning

Anna Jonasdóttir och Nina Lykke, professorer i genusvetenskap vid Örebro respektive Linköping universitet har, för att dra nytta av fördelarna med en större forskarmiljö, gemensamt tagit initiativet till Institutet för tematisk genusvetenskap (GI).

Tillsammans bildar Tema genus i Linköping och Centrum för feministiska samhällsstudier (CFS) i Örebro en forskarmiljö med 18 doktorander och fem professorer, med genusvetenskap kopplad till olika ämnesområden.

Målet med samarbetet är att öka kontakten mellan olika genusforskningsmiljöer, och bidra till kvalitetsutvecklingen av genusvetenskaplig forskarutbildning nationellt och internationellt.

Samverkan kommer enligt Anna Jonasdóttir att ge bättre förutsättningar till kurser och handledning i forskarutbildningen, och mer intressanta forskarseminarier. Hon tillägger dock att storleken på forskningsmiljön inte är någon garanti för god forskningskvalitet.

Genusvetenskap eget ämne

– Jag tror inte att det har att göra med liten eller stor miljö, men visst finns tankegången att vi kan bli starkare i samverkan, särskilt när det gäller trender inom forskningspolitiken och tilldelningen av anslag. Tillkomsten av GI kan bidra till att bekräfta att genusvetenskap som eget tematiskt ämne, även som forskarutbildningsämne, är här för att stanna, säger Anna Jonasdóttir.

Genusperspektiv bör integreras i ämnesområden, men det måste också ges möjligheter för forskare att koncentrerat utveckla genusvetenskapen, med genus och genusteori i centrum, anser Nina Lykke.

– Det är viktigt att även ha stora tvärvetenskapliga miljöer som sätter fokus på genusteoretisk forskning med många olika forskningsriktningar. Och vem säger att en centrumbildning eller institution måste vara en liten miljö?

Fakta

Det var efter SVT:s visning av två dokumentärer som anklagelser riktades mot professor Eva Lundgren om att ha fabricerat data och för att inte ha empiriska belägg för sina påståenden. Rektor Bo Sundqvist beslutade att tillsätta en granskning för att utreda anklagelserna mot Eva Lundgren. Granskningen friade henne från anklagelserna, men riktade samtidigt kritik mot kvaliteten i hennes forskning. Mer information finns på www.genus.gu.se.

Foto: Claus Gertsen, Scaphix

Sociologen Åsa Eldén som ledde utredningen *Slag i luften*.

I år presenterar regeringen satsningar som väntas ge mer pengar till forskning om mäns våld mot kvinnor. Men det är ännu oklart hur forskningen ska organiseras och om den senaste tidens debatt påverkar satsningen.

Senast den 22 mars väntas en ny jämställdhetspolitisk proposition läggas fram i riksdagen, för att hinna behandlas innan sommaruppehållet. Det har gått tolv år sedan regeringen Bildts jämställdhetsminister Bengt Westerberg utformade *Delad makt delat ansvar* (Prop. 1993/94:147). Inför valet 1994 lades den fram, och har givit övergripande mål åt socialdemokratiska regeringar under tre mandatperioder.

Framför allt är det *Makt att forma samhället och sitt eget liv* (SOU 2005:66) och *Slag i luften* (SOU 2004:121) som regeringen utgår från när man utformar den nya propositionen. I dem berörs såväl jämställdhetsforskning, eller tillämpad forskning, som forskning om mäns våld mot kvinnor och barn. Det berättar Helén Lundkvist på näringsdepartementets jämställdhetsenhet.

Kunskapslyft om våld mot kvinnor

När det gäller utredningen om Rikskvinnocentrum, med betänkandet *Nytt nationellt kunskapscentrum* (SOU 2004:117), så bereds frågan enligt Helén Lundkvist inom regeringskansliet. Det

De vill se mer forskning om våld mot kvin

Av Jimmy Sand

sker parallellt med jämställdhetspropositionen.

– Pengarna finns redan anslagna i budgeten, men formen är inte bestämd. Utredningens förslag är bland annat att RKC blir ett nationellt kunskapscentrum i Uppsala.

Ingegerd Sahlström, som höll i utredningen, vill se ett kunskapslyft. Polis, läkare, domare, lärare, socialarbetare och andra som bemöter människor måste ha kunskaper om mäns våld mot kvinnor och om våld i samkönade relationer.

Utökad forskning

– Det nya RKC ska ansvara för klinisk verksamhet och metodutveckling, erbjuda utbildning, samla och sprida forskning. Jag föreslår också att RKC får befogenhet att bedriva forskning på det egna patientmaterialet, samt tillämpad forskning inom ramen för egna verksamheten. Sedan ska man kunna initiera till annan forskning.

– Att utbildningen ligger exklusivt tror jag beror på att man ville få klart det så snart som möjligt. I regeringsförklaringen 2005 hade Göran Persson med att det blir ett nationellt kunskapscentrum om mäns våld mot kvinnor. Jag hade väntat mig att det skulle bli klart under hösten.

– Fördröjningen handlar snarast om att rigga organisationen. Från att ha legat under socialdepartementet, berör det nu universitetsvärlden. Det finns

förstås diskussioner kring det.

De förslag om forskningsprogram och forskningscentrum, inriktat på mäns våld mot kvinnor och barn, som finns i *Slag i luften* är förslag som regeringen kommer att ta ställning till i propositionen. I sammanhanget övervägs huruvida medlen ska förmedlas via ordinarie kanaler, eller om det ska samlas till ett centrum så som utredningen föreslagit.

Vill ha nytt forskningscentrum

Sociologen Åsa Eldén, som ledde utredningen vars betänkande *Slag i luften* presenterades i december 2004, berättar hur man tänkt sig utformandet av detta centrum:

– Vi framhåller Institutet för framtidsstudier som en förebild för hur organisationsformen kan se ut. Det är en stiftelse finansierad av statliga medel, som bedriver självständig forskning och utåtriktad verksamhet. Vi föreslår att anslagen till vårt forskningscentrum ligger i samma storleksordning som stiftelsens anslag (18 miljoner kronor för 2005).

I betänkandet betonas också vikten av samverkan mellan RKC och det nya centrum man föreslår:

– Om RKC blir den enda instansen för kunskapsutveckling om mäns våld mot kvinnor finns risken att det endast blir en medicinsk fråga. Man måste också se det ur ett kulturellt och sam-

mäns nor

Foto: Jari Valtimo, Hallandsposten

Utredaren Ingegerd Sahlström vill samla mer forskning vid Rikskvinnocentrum.

hälligt perspektiv, och det är framför allt inom samhällsvetenskapen som forskningen på området har utvecklats. Men det är av stor vikt för arbetet med mäns våld mot kvinnor att RKC permanentas, och dess nuvarande kärnverksamhet prioriteras: bemötandet av våldsutsatta kvinnor inom hälso- och sjukvården, metodutveckling och kunskapsspridning.

Behovet av att ge kontinuitet åt den samhällsvetenskapliga forskningen på området är också ett viktigt argument för forskningscentret:

– Det finns i Sverige mycket forskning om mäns våld mot kvinnor, och den har gjort framsteg. Men det har skett ryckigt och splittrat, oftast i projektform. Det behövs mer långsiktighet och ett samlat grepp. Idag finns det enskilda forskare som sitter här och där, och det finns också nätverk mellan dessa. Ett forskningscentrum är nästa steg för att få bättre utbyte och kontinuitet, och det är viktigt att detta centrum bygger vidare på befintlig kompetens.

Opinionen har vänt

Åsa Eldén tar också upp det senaste årets debatt, som hon menar ofta tagit sig uttryck i ren smutskastning, inte minst mot våldsforskningen och en av dess företrädare, professor Eva Lundgren. De yttringarna fanns inte alls på samma sätt när *Slag i luften* lades fram.

– Opinionen har vänt ganska kraf-

tigt. Frågan är om regeringen vågar ta de krafttag som krävs, eller om det nu blivit för kontroversiellt. Att vilja ge forskningen den kontinuitet som behövs är en tanke som är svår att få igenom, för det är resurskrävande.

Debatten om mäns våld mot kvinnor har också gällt vilket perspektiv man bör anlägga. Där menar Åsa Eldén att det finns en stor skillnad mellan *Slag i luften* och *Makt att forma samhället och sitt eget liv*, något som också kom fram under intervjun med Gertrud Åström i *Genusperspektiv 3/05*.

– Jag är inte avundsjuk på dem som ska utforma propositionen, för det är en i många stycken motsägelsefull bild som framträder om man måste ta hänsyn till båda dessa betänkanterna.

– I Jämställdhetspolitiska utredningen finns nog många bra förslag, men mäns våld mot kvinnor framstår som ett mycket underprioriterat område. Man är starkt kritisk till vår utredning samtidigt som man inte kommer med några egna förslag. Kompetensen finns inte där på samma sätt.

– Jag menar att man inte kan förstå mäns våld mot kvinnor om man inte relaterar det till kön och makt, hur män tar sig rätten att kontrollera kvinnors liv.

Bred enighet om målen

Ingegerd Sahlström, som var projektledare för Nationella rådet för kvinnofrid,

ser inte könsmaktordning som ett diskutabelt begrepp. I FN:s *Deklaration om avskaffandet av våld mot kvinnor* (1993) står det att ojämlika maktförhållanden mellan kvinnor och män är grundorsak till våldet mot kvinnor, och detta finns med i andra dokument från både FN och EU.

– Jag menar att det är oerhört viktigt att inte exkludera män från arbetet för jämställdhet. Man måste lägga mycket tid och kraft på att förändra dem som brukar våld för att tvinga in kvinnor i en underordnad ställning, men också stödja dem som arbetar för en ny mansroll.

Spännande situation

Att *Delad makt delat ansvar*, som i mycket utgår från Yvonne Hirdmans begrepp genussystemet, lades fram av en borgerlig regering glöms ofta bort. Helén Lundkvist ser också att det funnits en bred enighet i riksdagen om jämställdhetspolitikens mål, men man kan skilja sig åt i synen på vilka medel som skall användas, hur målen skall uppnås.

– Det är en spännande situation vi befinner oss i just nu, på många sätt liknande den för tolv år sedan. Även då överlämnade regeringen en jämställdhetsproposition kort före valet.

– Om det blir en borgerlig regering i höst kan den mycket väl komma med en ny proposition.

VR-pengar till starka genusforskningsmiljöer

Som Genusperspektiv berättade i förra numret ska Vetenskapsrådet från och med 2007 ge långsiktiga forskningsmedel till så kallade starka genusforskningsmiljöer – ”Gender Centres of Excellence”.

Förebilden är de utlysningar om medel till starka forskningsmiljöer som Vetenskapsrådet gjorde under 2004 och som fick pengar i början av 2005. Forskare tilldelas medel till sin forskningsmiljö på omkring fyra miljoner kronor under fem år. Kriterierna är vetenskaplig kvalitet och förnyelse genom bland annat gästforskarutbyte, rekrytering av forskare, post doc eller doktorander från andra länder samt en medveten publicerings- och kommunikationsstrategi.

En eller två genusforskningsmiljöer kommer under 2007 att utses till starka genusforskningsmiljöer. Avgörandet ska göras av en internationell bedömargrupp. Planeringsbidrag ska även kunna ges till ledande forskare och lovande grupper för att dessa grupper ska kunna utvecklas inför nästa utlysning.

Genusvetenskapen utvärderas

I år utvärderar Högskoleverket de genusvetenskapliga kurserna. Högskoleverket har i sex år utfört nationella utvärderingar av ämnen på universitet och högskolor. I år utvärderas tvärvetenskapliga ämnen, däribland genusvetenskap. Syftet är att få en bild av likheter och skillnader mellan utbildningar i samma ämne. Strukturella problem ska också uppmärksammas så att kvaliteten i utbildningen kan utvecklas. Utvärderingen omfattar både grundutbildning och forskarutbildning.

Kvinnliga forskare på nätet

Nu lanseras en webbplats för ett europeiskt nätverk för kvinnliga forskare – European Platform of Women Scientists. Syftet med nätverket är att ge kvinnliga forskare en röst i den forskningspolitiska debatten och lyfta fram jämställdhetsfrågorna i forskningen. Såväl organisationer och föreningar som individer kan bli medlemmar i nätverket. www.epws.org

Popova ser inte mångfalden

När Susanna Popova granskar genusforskningen ser hon en homogen och okritisk grupp forskare som flyter medströms i en på förhand utstakad strömfåra kantad av feta anslag och politiskt korrekta ordval. Vi som befinner oss i detta forskningsfält ser något helt annat, en brokig och inbördes oense grupp som ofta tvingas ägna all kraft åt att simma motströms. Det skriver genusforskarna Siv Fahlgren och Britt-Marie Thurén i ett svar på Susanna Popovas granskning av svensk genusforskning.

Susanna Popova har studerat de tio senaste genusavhandlingarna angivna på Nationella sekretariatet för genusforskning hemsida våren 2005. I åtta av dem tycker hon sig finna sådan feministisk jargong som inte definierar begreppens innebörd, och det vanligaste är talet om en könsordning.

Vi menar att alla typer av fält (politik, bankväsendet, teatervärlden, byggbranschen, osv.) har sina egna ”signalord” (Popovas uttryck). De utvecklas för de behov som finns för fältets verksamhet. Det gäller även det journalistiska fältet. De vetenskapliga fälten kännetecknas dessutom av en särskild ambition att utveckla just begrepp för att fånga nya aspekter av verkligheten och kunna diskutera dem och fördjupa förståelsen och nyanseringen av dem.

Idén om förekomsten av en strukturell könsordning där män generellt är överordnade kvinnor och kvinnor systematiskt missgynnas tas genomgående som grund för forskningen, enligt Popova, inte som dess resultat. Här bortser hon från trettio års samlade empiriska belägg. Den grunden behöver idag inte ifrågasättas, och den existerar just precis som resultat av ihärdig forskning över lång tid. Skulle varje forskare börja från noll i varje projekt, skulle forskningen inte komma vidare. (Måste varje geograf fortfarande bevisa att jorden är rund?) Att det existerar en könsordning hindrar dock inte att det finns områden och/eller företeelser där kvinnor är överordnade män.

Popova menar att en majoritet av de avhandlingar hon studerat ägnas åt kvinnoperspektiv. Bidrar forskningen därmed till att upprätthålla ett kategoriserande utifrån kön? undrar Popova. Det är hon inte ensam om. Detta är en debatt som pågått inom genusforskningen i många år.

Enfald eller mångfald

Popova beskriver genusforskningen som om den vore helt och hållet grundad på en postmodernistisk kunskapssyn. Det stämmer inte generellt, inte heller i det urval av avhandlingar hon refererar. Att hävda en strukturell könsordning, vilket Popova tycks anse att alla genusforskare gör, är exempelvis inte ett postmodernistiskt argument. Postmodernismen innebär snarare en kritik av föreställningar om fasta strukturer. Det som är viktigt att påpeka är att genusforskningen inte är mer postmodernistisk än övrig samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning.

Sammanfattningsvis känner vi inte igen oss i Popovas beskrivning. Genusforskare är som andra forskare djupt oense i flera frågor, till exempel hur man ska förstå de centrala begreppen kön och genus. Det är inget fel att vara oense; det tyder snarare på intellektuell vitalitet. Om ett begrepp efter långa debatter accepteras allmänt är det inte heller fel, inte ”ideologi”, utan en uppnådd mognadsgrad i forskningen. Paradigmbildning kan det kallas.

Popova definierar inte begreppet ideologi, men ur hennes text kan vi sluta oss till att hon avser förhastade slutsatser om verkligheten som används till att underkänna andra tolkningar. Sådant ägnar sig ingen seriös genusforskare åt. Däremot tycker vi att det är en bra beskrivning på Popovas egen insats.

Siv Fahlgren, lektor i socialt arbete, och *Britt-Marie Thurén*, professor i genusvetenskap, båda verksamma vid Mittuniversitetet

Fotnot: Såväl en längre version av deras kritik som Susanna Popovas skrift finns att läsa på www.genus.gu.se.

Genusforskning viktigt verktyg för politiker

Den senaste tidens debatt har delvis bestått i att kritiska röster har vänts mot genusforskningen och dess relevans. Genusforskningens roll som synliggörare av förtryck och de strukturer i samhället som verkar hindrande är ett viktigt verktyg i arbetet för alla människors lika värde oavsett kön, etnicitet eller klass. Genom att lyfta fram och synliggöra strukturerna och effekterna av dem går det att försöka arbeta för att få bort orättvisorna som uppstår.

Socialdemokratiens grundläggande princip är att alla människor är lika mycket värda oavsett ursprung, hudfärg, klasstillhörighet eller kön. Det borde vara en självklarhet att såväl kvinnor som män ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter på alla nivåer i samhället, men så är det inte.

Det finns strukturer och normer i samhället som delar upp och värderar människor. Mannen anses vara normen, det normala i samhället och kvinnan blir då det avvikande som definieras utifrån mannen som norm. Debatten är ett exempel på hur normer och värderingar sätter sin prägel på hela samhället, även tidningarnas debattsidor som ifrågasätter nyttan av genusforskning och menar att det har gått för långt.

Ifrågasättande sällsynt

Den manliga normen är väl etablerad i samhället och då den börjar ifrågasättas utmanas makten och strukturen och då kommer försvararna av normen fram. Ett öppet ifrågasättande över annan forskning, exempelvis den medicin-

ska forskningen är mer sällsynt vilket knappast beror enkom på att det inte finns något att ifrågasätta.

Könsstrukturerna sätter sin prägel alla samhällsgrupper och samhällsklasser. För socialdemokratin är det mycket viktigt att dessa strukturer bryts för att skapa möjligheter för alla människor att leva ett rikare liv. En förutsättning för att vi ska kunna arbeta bort strukturerna är att de blir synliggjorda för oss.

Genusforskningen har en betydelsefull uppgift i arbetet mot ett fritt och jämlikt samhälle där både män och kvinnor i första hand bedöms som människor och inte som man eller kvinna.

Genom att ge förklaringar till varför orättvisorna uppstår och hur de kan fortleva och reproduceras får vi som politiker verktygen för att kunna forma en politik som upphäver strukturerna istället för att befästa dem.

Kan inte luta oss tillbaka

Sverige har kommit långt med jämställdhetsarbetet i en internationell jämförelse. Det betyder dock inte att vi kan luta oss tillbaka och lägga jämställdhetsarbetet på hyllan. Fortfarande präglas samhället av orättvisor av olika slag.

Normer för kvinnligt och manligt beteende genomsyrar hela samhället och präglar livsvillkoren både på den individuella och kollektiva nivån. Vi kan exempelvis se det i sjukvård, juridik, myndighetsutövande, arbetsmarknad, löneutveckling och familjeliv.

Förklaringsmodeller behövs

Det vore oansvarigt och förödande för arbetet för ett jämställt samhälle att lägga hinder i vägen för genusforskningen. Vi behöver fler förklaringsmodeller i syfte att framtaga de verktyg och metoder som behövs för att skapa det jämställda samhället. Detta måste ske för att vi alla ska kunna leva ett rikare liv oavsett kön, etnicitet eller klassbakgrund.

Ronny Olander, riksdagsledamot för socialdemokraterna

Ny skrift om nationalekonomi

I nationalekonomin arbetar majoriteten av genusforskarna inom ramen för de etablerade teorierna och tillämpar i stället dessa på nya områden, kompletterar ekonomiska modeller med tidigare försummade aspekter, ställer annorlunda frågor, gör nya tolkningar och använder de nationalekonomiska verktygen för att analysera samhällsutveckling och ekonomisk politik ur kvinno- och jämställdhetsperspektiv. Det kan man läsa i den tioende skriften i en serie om genusperspektiv, utgiven i samarbete mellan Högskoleverket och Nationella sekretariatet för genusforskning. Författarna till skriften är nationalekonomerna Anne D. Boschini, Christina Jonung och Inga Persson.

Ny forskningsberedning

Genusforskaren Anne Hammarström finns med i regeringens nya forskningsberedning. Anne Hammarström är professor i folkhälsovetenskap med inriktning på genusforskning vid Umeå universitet. Hon sitter också i styrelsen för Nationella sekretariatet för genusforskning.

Mer forskning om kvinnors hälsa

Det behövs mer forskning om kvinnors hälsa och sjukdomar. Det menar landstingspolitiker i både Örebro och Jönköpings län. Forskningsnämnden i Örebro läns landsting kräver numera att alla forskningsansökningar de tar emot ska innehålla en beskrivning om hur forskningen ska bedrivas både på kvinnor och på män. Forskningsnämnden vill också att andelen kvinnliga medicinska forskare höjs inom landstinget. I Jönköpings län vill vänsterpartister i en motion till landstingsfullmäktige bilda ett kunskapscentrum om kvinnors hälsa.

Kvinnors rösträttskamp på nätet

En webbplats om kvinnors kamp för rösträtt lanseras av Kvinnohistoriska samlingsarna i Göteborg. Den innehåller bland annat en nyskriven redogörelse för den verksamhet som bedrevs av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt och biografier om viktiga personer. Webbplatsen kan användas i gymnasie- och högskoleundervisning. www.ub.gu.se/kvinn/rostratt/

Debatt

Vill du skriva en debattartikel som berör genusforskningens villkor?

Skicka i så fall ditt debattinlägg till Bosse Parbring, tel 031-773 56 01, e-post bosse.parbring@genus.gu.se. Vi förbehåller oss rätten att av utrymmesskäl korta ner debattinlägg.

Kalendarium

Hon 21, han 25. Tusen i månaden. Seminarium om varför löneskillnaderna mellan kvinnor och män inte minskar. Göteborg www.htf.se	8 mars
Menns sunnhet og helse i et likestillingsperspektiv Nordisk konferens. Oslo kilden.forskningsradet.no	10-11 mars
Hetero factory – challenging normativity in school and working life. Internationell konferens om genus och sexualitet. Norrköping www.ituf.liu.se/konferens/hetero_factory	13-15 juni
Gender and citizenship in a multicultural context. 6th European Gender Research Conference. Lodz, Polen www.gender2006.pl	31 aug -3 sep
Past Present Future. From Women's Studies to Post-Gender Research. Jubileumskonferens Umeå www.umu.se/kvf/	14-17 juni 2007

Starka forskningsmiljöer och genusprofessorer

Nationella sekretariatet för genusforskning har initierat två utredningar. En om genusforskningsmiljöer och en om genusprofessorerna.

I vilka institutionella miljöer bedrivs genusforskning? Den frågan ska Annika Olsson vid Centrum för genusstudier vid Stockholms universitet utreda på uppdrag av sekretariatet.

Hon ska gå genom en mängd forskningsmiljöer i Sverige för att undersöka i vilken mån där finns genusforskning. Utredningen ska visa vilken variation det finns i inriktning på genusforskningen och på vilka sätt den organiseras vid särskilda centrubildningar och vid traditionella institutioner.

Utredningen ska också diskutera vad satsningarna på starka – eller excellenta – forskningsmiljöer får för konsekvenser för genusforskningen.

1995 gav regeringen medel till sex särskilda genusprofessorer med tillhörande forskarassistent- och doktorandtjänster i olika ämnen och vid olika universitet. Sekretariatet har tidigare utrett hur tillsättningen av tjänsterna gick till genom Birgitta Jordanssons rapport *Genusprofessorerna – skildring av en process*.

Nu ska Kerstin Alnebratt vid Institutionen för genusvetenskap vid Göteborgs universitet på sekretariatets uppdrag utreda hur professorerna har integrerats på institutionerna och hur resurserna i form av kringresurser använts. Kerstin Alnebratt ska intervjuva innehavarna av genusprofessorerna och andra nyckelpersoner för att undersöka hur institutionernas forskning, undervisning och organisering har påverkats av satsningen.

Sekretariatets uppgifter

Nationella sekretariatet för genusforskning har till uppgift att främja svensk genusforskning i vid bemärkelse och verka för att betydelsen av genusperspektiv uppmärksammas i all forskning.

Detta sker bland annat genom utredningsarbete, informationsspridning, konferenser och seminarier.

I Nationella sekretariatet för genus-

forskning uppgifter ingår bl a att:

- överblicka genusforskningen i Sverige och aktivt främja spridningen av dess resultat,
- analysera behovet av genusforskning inom alla vetenskapsområden, och
- arbeta för ökat medvetande om genusforskningens och genusperspektivens betydelse.

Nationella sekretariatet
för genusforskning

Genusperspektiv utges av Nationella sekretariatet för genusforskning, Göteborgs universitet, Box 200, 405 30 Göteborg. Tel 031-773 56 00 Fax 031-773 56 04. E-post sekretariat@genus.gu.se. Webbplats www.genus.gu.se. Genusperspektiv är gratis och kommer ut sex gånger om året. Ansvarig utgivare: Anne-Marie Morhed, föreståndare för sekretariatet, tel 031-773 56 03, e-post anne-marie.morhed@genus.gu.se. Referensgrupp: Kenneth Abrahamson, FAS, Anita Gradin, fd jämställdhetsminister, Anne Hammarström, professor i folkhälsovetenskaplig genusforskning, Lisbeth Larsson, professor i litteraturvetenskap, Nina Lykke, professor i genusvetenskap, Ulf Mellström, professor i genus och teknik, Anne-Marie Morhed, föreståndare, Rikke Randorff Hegnhøj, forskningskoordinator vid NIKK, Birgitta Ohlsson, riksdagsledamot, Ronny Olander, riksdagsledamot, Lena Olson, informatör, Annika Carlsson, riksdagsledamot, Maria Södling, utredare vid Högskölevverket, Lena Trojer, professor i IT och genusforskning och Majléne Westerlund Panke, riksdagsledamot. Grafisk form: Daniel Burkhalter, E & B Reklambyrå AB. Tryckeri: Grafikerna Livréna i Kungälv AB. ISSN: 1652-3768. Upplaga: 5000. Redaktör: Bosse Parbring, tel 031-773 56 01, e-post bosse.parbring@genus.gu.se.